

אוניברסיטת בר – אילן

**אינטליגנציה רגשית והון פסיכולוגי בקרב סטודנטים עם
מוגבלות שכלית המשתתפים בהעשרה אקדמית מותאמת
וסטודנטים עם מוגבלות שכלית המשולבים בקורסים רגילים**

אבו-סאלח גבאלי סנא

עבודה זו מוגשת כחלק מדרישות לשם קבלת תואר מוסמך בית הספר

לחינוך של אוניברסיטת בר אילן

תקציר

בעשור האחרון מגמת ה"חינוך גבוה" למבוגרים עם צרכים מיוחדים לרבות אנשים עם מוגבלות שכלית צוברת תאוצה בעולם. כחלק ממגמה זו מתקיים בית הספר לחינוך באוניברסיטת בר אילן פרויקט "עוצמות" המאפשר לסטודנטים עם מוגבלות שכלית ללמוד לימודים אקדמיים. המחקר הנוכחי, כחלק ממערך מחקרים בתחום החדש הזה, בדק את האינטליגנציה הרגשית וההון הפסיכולוגי בקרב 28 סטודנטים עם מוגבלות שכלית הלומדים במסגרת הפרויקט. 19 סטודנטים הלומדים בהעשרה אקדמית מותאמת במסגרת אקדמית ו-9 המשולבים באופן מלא במסגרת אקדמית. 18 נבדקים עם מוגבלות שכלית ללא אטיולוגיה ספציפית ו-10 עם תסמונת דאון.

המחקר משלב בין מתודה כמותית למתודה איכותנית.

ממצאי המחקר נאספו באמצעות שבעה כלי מחקר: שלושה שאלונים שונים לבדיקת אינטליגנציה רגשית וארבעה שאלונים הבוחנים כל אחד מרכיב אחר של הון פסיכולוגי: אופטימיות, תקווה, חוללות עצמית וחוסן נפשי. בחלק האיכותני של המחקר כלל ראיון מובנה שבו נתבקשו הסטודנטים להתייחס לשבע עשרה שאלות פתוחות שנועדו להבין את המשמעויות, התפיסות והרגשות של הסטודנטים לגבי לימודיהם בפרויקט הייעודי להם. חלק זה נערך רק בקרב הסטודנטים המשולבים באופן מלא בקורסים רגילים.

תוצאות ניתוחי השונות מצביעות בעיקר על קווי דמיון ועל מיעוט קווי שוני בתוצאות המתייחסות לשתי קבוצות המחקר. נמצא כי הסטודנטים בשתי קבוצות המחקר דיווחו על רמת אינטליגנציה רגשית ועל משאבי ההון הפסיכולוגי בכל אחד מארבעת מרכיביו בטווח הציונים הגבוה. לגבי ההבדלים נמצא כי מידת התקווה ומידת החוללות העצמית גבוהה במובהק בקרב הסטודנטים המשולבים מלא בהשוואה לאלו המשולבים חלקית.

יתכן שהתקווה והחוללות העצמית הם המשאבים והכוחות המניעים את הסטודנטים עם המוגבלות השכלית להתמודד עם האתגר הקשה והמתסכל של לימודים גבוהים. מאידך, עצם השתתפותם בקורסים רגילים מעצימה אותם במשאבים אלו. תמות אלו מחוזקות בהיגדי הסטודנטים בראיונות האישים.

בנוסף, הקורלציות בין האינטליגנציה הרגשית וההון הפסיכולוגי לבין מדדי האינטליגנציה המילולית והביצועית בקרב קבוצת המשולבים מלא מעידה על קוהרנטיות ולכידות בין כל

הכישורים הן הקוגניטיביים והן הרגשיים. ואילו בקבוצת ההעשרה האקדמית – אין לכידות בין שני סוגי האינטליגנציות וכל אחת עומדת בנפרד.

המחקר תורם נדבך נוסף להבנה שהולכת וגדלה היום שניתן לשלב סטודנטים עם מוגבלות שכלית באקדמיה ולכן ראוי לפתח תכניות אקדמיות מותאמות בכל האוניברסיטאות והמכללות.